

Zes 'lessons learned' rond samen bouwen aan een rijke leeromgeving

In dit artikel geven we een korte introductie voor samenwerking tussen mbo en buitenschoolse educatieve aanbieders, aan de hand van zes lessons learned. De aanbevelingen die hieruit voortvloeien kunnen docenten of externe partijen helpen om zelf een inspirerende samenwerking op te zetten! **WILLEMIJN ZWART EN MARIT BENES**

Vanuit het mbo ligt de samenwerking met het werkveld enorm voor de hand. In de vorm van stages, leerwerkbedrijven en concrete opdrachten vanuit de praktijk worden studenten voorbereid op hun toekomstige beroeps-

praktijk. Tegelijkertijd zien we op andere plekken in de onderwijskolom ook steeds meer samenwerkingen ontstaan tussen andere educatieve aanbieders en onderwijsinstellingen. Denk hierbij aan natuureducatie vanuit de Nationale Parken en IVN,

techniekeducatie vanuit initiatieven als Tech Your Future en natuurlijk de kunst- en cultuureducatie waarin lokale muziekscholen en andere culturele aanbieders een sleutelrol vervullen. Het mbo is minder bekend met dit soort professionele samen-

Werkblad 1

Verschillende talen

Welke woorden (denk ook aan woorden uit verschillende soorten talen) zijn voor jou waardevol? Schrijf deze woorden op of typ deze woorden in de tekstwolken.

Er zijn verschillende talen (zoals Standaardnederlands en Fries), streektaalen (zoals het Nedersaksisch), dialecten, groepstaalen en straattaalen. Ook binnen vriendengroepen en families ontstaat soms 'eigen taal'.

ik

Streektaal in de zorg poster

werkingen met buitenschoolse educatieve aanbieders, terwijl de projecten waarin een dergelijke samenwerking opgezocht wordt stuk

VRAAG NAAR EDUCATIEF AANBOD GROEIT

voor stuk succesvolle en eenvoudig na te bootsen uitkomsten opleveren. Hier volgen in dat verband zes 'leassons learned'.

LES 1: STAPELEN WERKT NIET

Het ontwikkelen van nieuw educatief aanbod leidt niet automatisch tot beter onderwijs. Zo wordt er regelmatig aanbod ontwikkeld door externe aanbieders dat vervolgens niet wordt ingezet in het onderwijs. Of docenten zijn enorm veel tijd

kwijt aan het ontwikkelen van een nieuw curriculum, zonder dat dit in de praktijk de gewenste resultaten oplevert. Bijvoorbeeld een project als de 'Freedom Challenge', een video-challenge voor mbo-studenten in het kader van 75 jaar vrijheid ontwikkeld door een regionale omroep, werd ondanks uitvoerige PR nauwelijks opgepikt. Dit kan zorgen voor de nodige frustratie en demotivatie van beide kanten. Simpelweg stapelen van nóg meer inhoud in dezelfde lestijd ('Doe dit er ook nog maar even bij!') werkt dus niet.

Gelukkig zijn er ook voldoende voorbeelden te noemen waaruit blijkt dat de samenwerking wél leidt tot kwalitatief goed educatief aanbod. Maar wat zijn de werkende principes achter deze succesvolle voorbeelden?

LES 2: EEN PROJECTLEIDER IS GOUD WAARD

Een eerste principe is de samenstelling voor een goed team. Welke

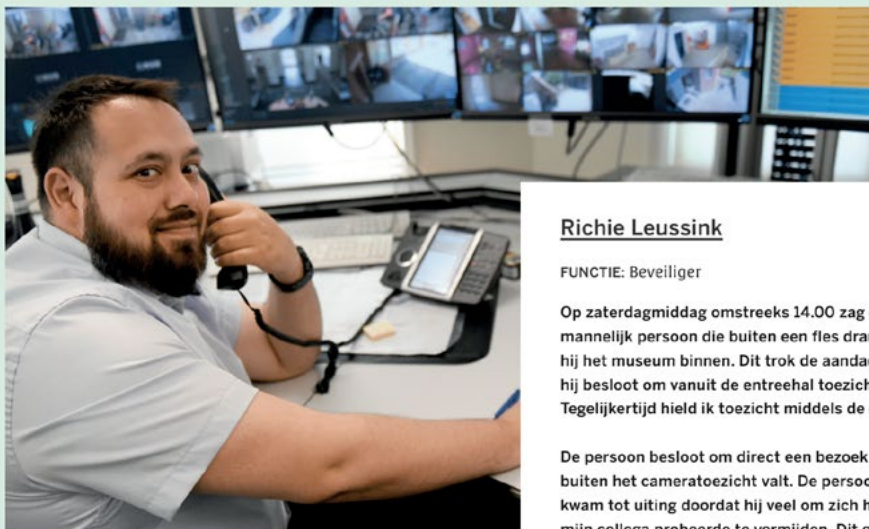
rollen moet je aan boord hebben om jouw educatieve aanbod te verrijken? Denk hierbij niet alleen aan je eigen professionele kennis als docent en de bijdragen van inhoudelijke experts vanuit het ecosysteem van je opleiding, maar bijvoorbeeld ook aan professionals op het gebied van onderwijsontwikkeling. Zo worden wij vanuit Komvoor vaak benaderd door educatieve aanbieders om in samenwerking met het onderwijs educatief aanbod (door) te ontwikkelen. Zowel procesmatig als in het 'vertalen' van de talen binnen en buiten het onderwijs is dat een dankbare taak. Centraal staat voor ons in onze rol van projectleider om in overleg de juiste partijen aan elkaar te verbinden en op basis van hun inhoudelijke expertise tot een goed educatief product te komen.

LES 3: WERK IN CO-CREATIE

Bij co-creatie krijgen alle partijen de ruimte om hun expertise in te brengen in het proces. Bijvoorbeeld uitgeverij Blink Educatie ontwikkelt al het lesmateriaal op basis van deze aanpak, die inhoudt dat elke lessenserie eerst voorgelegd wordt aan docenten en gepilot wordt in meerdere groepen voor deze breed als onderdeel van een reguliere lesmethode verspreid wordt. Deze werkwijze heeft zich bewezen in het PO en VO, maar wordt bij ontwikkelaars van mbo-materiaal nog weinig gebruikt. Onze ervaring is dat juist ook op het mbo het goede gesprek aan de voorkant van een ontwikkeltraject enorm waardevol is om tot direct toepasbaar materiaal te komen.

LES 4: KANSEN BIJ BASISVAARDIGHEDEN

Een van de uitdagingen voor het mbo op dit moment is het onder-

Richie Leussink

FUNCTIE: Beveiliging

Op zaterdagmiddag omstreeks 14.00 zag een collega van mij een mannelijk persoon die buiten een fles drank in zijn tas stopte. Daarna ging hij het museum binnen. Dit trok de aandacht van mijn collega, waarop hij besloot om vanuit de entreehal toezicht te houden op deze persoon. Tegelijkertijd hield ik toezicht middels de camera's (CCTV).

De persoon besloot om direct een bezoek te brengen aan de winkel, welke buiten het cameratoezicht valt. De persoon gedroeg zich afwijkend. Dit kwam tot uiting doordat hij veel om zich heen keek en oogcontact met mijn collega probeerde te vermijden. Dit gaf mij een onrust gevend gevoel. Hierop besloot ik om zelf toezicht te gaan houden in de winkel. Dit kwam mede doordat er veel bezoekers waren in de winkel en er een rij stond bij de entreebalie, waardoor de medewerkers van de winkel en de balie geen oog voor deze persoon hadden. Toen ik beneden kwam zag ik dat de man iets in zijn jaszak stopte, maar ik kon niet zien wat dit was.

Wat zou jij doen? Bedenk verschillende manieren om hierop te reageren en werk jouw beste manier verder uit. Welke stappen worden gezet, wie benader je en hoe zorg je ervoor dat dit niet nog een keer gebeurt?

Casus in het museum

wijs in basisvaardigheden als Nederlands, rekenen en burgerschap. Hoewel veel opleidingen hierin proberen werk te maken van vakintegratie en een nadrukkelijke koppeling met de beroepspraktijk, blijkt dit voor velen toch een worsteling. Juist voor deze vakken is er dus ruimte voor betekenisvol methodevervangend lesmateriaal vanuit externe aanbieders.

Praktijkvoorbeeld: Nedersaksisch werkt!

Een voorbeeld hiervan is het project 'Nedersaksisch werkt!' vanuit de IJsselacademie en het Erfgoedcentrum Achterhoeks en Liemers. De IJsselacademie, productiehuis voor regionale taal, cultuur en geschiedenis in de provincie Overijssel heeft al sinds 2007 het in co-creatie met Deltion ontwikkelde lespakket Streektaal in de Zorg, bestaande uit een uitgebreid informatiepakket voor leraren en een train-the-trainer-

gastles verzorgd door streektaalconsulent Albert Bartelds van de IJsselacademie. In deze les worden studenten aan het denken gezet over de inzet van de thuistaal van honderdduizenden zorgvragers in het gebied van Groningen tot en met de Achterhoek.

De laatste jaren viel het Bartelds op dat hij steeds vaker óók uitgenodigd werd voor gastlessen bij opleidingen buiten het domein 'zorg en welzijn', bijvoorbeeld bij Inburgering, niveau 1 of zelfs bij de bakkersvakschool. Klaarblijkelijk vonden docenten daar het thema 'streektaal' goed aansluiten bij de leerdoelen op het gebied van taal en burgerschap. Vandaar dat dit jaar in samenwerking met Graafschapcollege en Deltion College werk is gemaakt van een nieuw modulair docentenpakket waarmee docenten zelf kunnen kiezen op welke manier zij streektaal aan bod laten komen: gekoppeld aan inhouden van Nederlands, burger-

schap óf 'gewoon' de zorg. Bartelds: "Onze doelstelling, om zoveel mogelijk jongeren in contact te laten komen met onze regionale taal, draagt hier óók bij aan de reguliere leerdoelen voor mbo-studenten. Zo werken we win-win!"

LES 5: ZOEK RIJKE LEER- OMGEVINGEN BUITEN HET KLASLOKAAL

Het ontwerpen van educatief aanbod beperkt zich uiteraard niet tot het klaslokaal. Er is vanuit musea, erfgoedinstellingen en andere educatieve aanbieders zeker de wil om ook mbo-studenten te bedienen met relevante en interessante educatieve activiteiten op buitenlocaties.

Praktijkvoorbeeld: Rampgebied Roombeek

De Museumfabriek in Enschede is gevestigd in een oud fabriekspand op het Rozendaal in de helaas maar al te bekende wijk Roombeek in

Enschede. Waar op 13 mei 2000 een vuurwerkexplosie de rust in de arbeiderswijk Roombeek ruw verstoorde, werd de afgelopen decennia een compleet nieuwe wijk opgebouwd, waar alle voormalige inwoners die dat wensten veiliger terug moesten kunnen keren.

Zowel op het gebied van bouwkunde en weg- en waterwerk, als op het gebied van sociologie, psychologie en bijvoorbeeld Retail is hier veel interessants over te vertellen. En dat doet het museum dan ook, in rondleidingen 'Rampgebied Roombeek'

ER IS RUIMTE VOOR BETEKENISVOL METHODEVERVANGEND LESMATERIAAL

speciaal voor groepen studenten van het MBO. En omdat uit contacten met het ROC van Twenthe bleek dat het voor groepen studenten vaak lastig is om gezamenlijk een bezoek te brengen aan een buitenschoolse locatie, heeft De Museumfabriek ervoor gekozen gratis busvervoer voor mbo-studenten uit de regio Twente te faciliteren.

LES 6: DENK OUT OF THE BOX

Het Rijksmuseum Twenthe viel het op dat de gangbare cultuureducatieve programma's op het gebied van schilderkunst en erfgoed niet goed bezocht worden vanuit het mbo. Sparsessies met mbo-docenten brachten het museum op een ander idee: beroepsoriëntatie IN het museum. Immers, het overgrote deel van de medewerkers van het Rijksmuseum heeft een mbo-achtergrond.

Natuurlijk werken er enkele univer-

sitair geschoolde kunsthistorici, als conservator, restaurator en tentoonstellingsmaker, en zijn functies als hoofd communicatie en hoofd financiën typische hbo-functies, maar het gros van de werkzaamheden wordt verricht door mbo-geschoolde medewerkers. Van technische dienst tot beveiliging, van hospitality tot horeca en van museumwinkel tot tentoonstellingsbouwer: op al deze functies zijn mbo-geschoolde professionals aan het werk.

De stroom valt uit!

Daarom ontwikkelde een van de auteurs, Marit Benes, voor het Rijksmuseum het programma 'Wie doet wat in het museum?' waarbij entreestudenten in het kader van beroepsoriëntatie hun tanden mogen zetten in échte casuïstiek.

Wat te doen bijvoorbeeld als de stroom uitvalt, net terwijl de directeur een speech houdt voor de opening van een bijzondere tentoonstelling? De voorkeuren van studenten (kaarsen aansteken voor de gezelligheid, extra rondje drank voor de gastvrijheid, politie bellen in verband met bewakingsrisico, stoppenkast in duiken om het technische probleem te verhelpen) zeggen namelijk heel veel over hun beroepsmatige voorkeuren en talenten!

Door gebruik te maken van de 'echte mensen' die er werken binnen de context van het museum, krijgen studenten een goed beeld van de verschillende mogelijkheden die er zijn in het werken in een museum. Vanuit het museum ook zeer waardevol, om studenten een juist beeld mee te geven van de werkzaamheden binnen het museum en de mensen die er werken. En omdat deze les beroepsoriëntatie gehouden wordt in een museum, kunnen mbo-opleidingen hiervoor het budget van de CJP-Cultuurkaart inzetten. Dat is pas win-win!

Vaardigheden voor docenten

- > *Denk in ecosystemen: samen kom je verder!*
- > *Zorg voor een expliciete rolverdeling: wie neemt de leiding in een samenwerkingsproject?*
- > *Zoek actief contact met educatieve aanbieders en maak daarbij je eigen problemen en wensen bespreekbaar (bijvoorbeeld: de uitdagingen op het gebied van vervoer)*
- > *Denk out-of-the-box: educatieve aanbieders hebben vaak meer in huis dan ze zelf beseffen*

Vaardigheden voor studenten

- > *Toepassen van kennis en vaardigheden uit de schoolse context in andere contexten.*
- > *Ontwikkelen van aspecten van de basisvaardigheden.*
- > *Persoonlijke groei en identiteit: leren van erfgoed uit je eigen omgeving wortelt en verrijkt.*

CONCLUSIE

Onze conclusie de afgelopen jaren is dat educatieve aanbieders veel meer dan vroeger bereid zijn ook met mbo-instellingen actief te investeren in duurzame samenwerkingen waarbij hun inhouden en collecties van waarde worden voor de beroepsopleiding van het merendeel van de Nederlandse beroepsbevolking.

Daarbij zijn wij als auteurs graag bereid hierover met onderwijsteams en buitenschoolse educatieve aanbieders het gesprek aan te gaan, om samen te zoeken waar de som groter is dan het geheel der delen. ■

DE AUTEURS ZIJN EDUCATIEF ONTWIKKELAARS
BIJ KOMVOOR | EDUCATIEVE PROJECTEN
(VOOR MEER INFORMATIE BEL 06-30261186 OF
MAIL NAAR WILLEMIJN@KOMVOOR.NL)